

Jaarverslag van de secretaris

Bestuur

Het bestuur heeft in het verslagjaar negen keer vergaderd. Aan de orde kwamen onder meer de jaarstukken 2015 en de begroting 2017. Aan de collectie zijn door een schenking twee Zeeuwse 18^e-eeuwse zilveren avondmaalbekers toegevoegd. Tevens is de boekenverzameling uitgebreid met verschillende aanwinsten. Daarnaast is gesproken over de vermissing van enkele voorwerpen (een weegschaaltje in het Zeeuws Museum en een tekening uit 1916 in het Zeeuws Archief). De tekening is inmiddels terecht. Het bestuur heeft gediscussieerd over de vraag of enkele in slechte staat verkerende regentenstukken al dan niet afgestoten zouden mogen worden; het bestuur heeft hierover nog geen besluit genomen.

Met de Stichting Cultureel Erfgoed Zeeland (SCEZ) is een nieuwe bruikleenovereenkomst gesloten betreffende de door de SCEZ bewaarde Genootschapscollectie. Met het Zeeuws Museum is gesproken over de herziening van de bruikleenovereenkomst betreffende de door het Zeeuws Museum bewaarde Genootschapscollectie. De twee struikelstenen ter herinnering aan omgekomen joodse (bestuurs)leden van het Genootschap zijn in 2016 op hun plaats gelegd. Voor het academisch jaar 2016-2017 is Dr. H. Zuidervaart als fellow benoemd in het kader van het fellowship van het Genootschap aan de University College Roosevelt.

Het 250-jarig bestaan van het Genootschap in 2019 kwam regelmatig aan de orde. De voorzitter maakt deel uit van de Stuurgroep Jubileum en heeft vergaderingen bijgewoond van de ten behoeve van het jubileum ingestelde werkgroepen en commissies, die hun plannen verder verfijnd hebben.

Er zijn twee algemene ledenvergaderingen gehouden, te weten op 13 juli en 29 november 2016. Tijdens de algemene ledenvergadering van 13 juli 2016 zijn drs. I.H. Vogel-Wessels Boer en F.A.D. van Nieulande wegens hun meer dan dertigjarig conservatorschap benoemd tot erelid van het Genootschap. Na de ledenvergadering van 13 juli 2016 heeft dr. Ad Maas een lezing verzorgd met als, titel 'Hoe de wetenschap uit Middelburg verdween'. Op 9 oktober 2016 werd op Buitenplaats Overduin een bijeenkomst georganiseerd, getiteld 'Conservatoren aan tafel'. Ook hebben leden tweemaal de gelegenheid gehad om bijeenkomsten bij te wonen op landgoed 'Moesbosch'.

De volgende mutaties en benoemingen hebben plaatsgevonden. Mr. M.M. Steenbeek trad af als voorzitter van het bestuur, terwijl Jhr. mr. K.F.H. Schorer hem in die functie is opgevolgd. Mr. M.M. Steenbeek blijft voorzitter van de Jubileum Stuurgroep. Voorts trad dr. W. van de Broeke af als bestuurslid. K. Meertens trad toe tot het bestuur als vice-voorzitter en dr. J.C. Luscombe-Serlie als bestuurslid. De Algemene Ledenvergadering heeft in haar ledenvergadering van 29 november 2016 besloten om de Genootschapspenning toe te kennen aan mr. M.M. Steenbeek en dr. W. van de Broeke wegens hun grote verdiensten voor het Genootschap. Tijdens een afscheidsreceptie werden de penningen uitgereikt.

Administratie

De functie van administratrice werd wederom vervuld door J.F. Adriaanse.

Lidmaatschap

Aan het begin van het verslagjaar telde het Genootschap 777 leden, met inbegrip van huisgenootleden. Er werden 20 nieuwe leden ingeschreven. In 2016 ontvielen de vereniging 20 leden door overlijden, te weten E.D.J. Lindenbergh, J.M. van Liere, ing. M.A. van der beek, E. Braat, J. Bosselaers, mr. E.C.J. van Dissel, ds. L.M. Verseput, E.J. Weterings, H.J. Weterings, M. Rijk, F.A.C. Steutel, prof. mr. H. Langman, G.J. Geluk, R. Huijbrecht, W. Bromelow-v. Makkelenberg, R.K. Elema, Ir. C.P. v.d. Slikke, drs. C. Hartog, drs. E.F. Molendijk-Dijk, M. de Jonge. Veertig leden zegden het lidmaatschap op. Aan het eind van het verslagjaar telde de vereniging 737 leden, onder wie 25 huisgenootleden.

Werkgroepen en Commissies

Werkgroep CultuurHistorie (WCH)

Op 1 oktober vond in een goed bezochte bijeenkomst het symposium ‘Verzen van Veerse Rederijkers’ plaats, een onderzoekproject van de Werkgroep Walcheren op initiatief van prof. dr. A.C. van Dixhoorn (UCR) en prof. dr. B. Ramakers (RUG). Onderwerp was de omzetting van vroegmodern in modern script van de zeven verzenboeken van de Veerse Rederijkers, getiteld *Duizenden gedichten in honderd jaar; de verzenboeken van de Veerse Kamer van Rhetorica ‘Missus Scholieren (1681-1794)’*. Deze boeken bieden een ongeziene inkijk in het gezelschapsleven van rederijkers in de periode waarin deze kamers overal in de Republiek werden afgeschaft. Vijf korte lezingen gaven inzicht in het leven en werk van de Zeeuwse rederijkers. Het symposium, gehouden in het Museum Veere, werd geopend door drs. R.J. van der Zwaag, burgemeester van Veere. De WCH heeft een financiële bijdrage gegeven aan dit symposium.

In verband met bestuurlijke inertie en stagnatie binnen de WCH, vonden de overige plannen, zoals de Ronde Tafelconferentie Netto Migratie coëfficiënt (nMc), een model door drs. P. van Druenen (zomer) en het symposium Stadsgechiedenis Middelburg (najaar) helaas geen doorgang. Dit gold ook voor de in april geplande Algemene Ledenvergadering en de Roggeveen-scriptieprijs (december). Voor wat de Roggeveenprijs betreft, moet de oorzaak gezocht worden in de minimale reactie op de prijsoproep in 2015 en 2016. Ondanks alle voorbereidingen, contacten met universiteiten en wetenschappers en de inzet van social media, zoals LinkedIn, Facebook (www.facebook.com/roggeveenprijs), Twitter en Academia, reageerde slechts één student op de prijsuitnodiging. Om deze reden is de prijs naar december 2017 doorgeschoven. De in 2016 ingezonden scriptie doet dan opnieuw mee. De jury, bestaande uit prof. dr. Henk Nellen (voorzitter), dr. Perry Moree (dir. Zeeuwse Bibliotheek en Scoop) en dr. Hanny Kool-Blokland (dir. Zeeuws Archief), blijft intact.

Het WCH-bestuur kwam in 2016 vier maal bijeen. Twee bestuursleden namen in januari afscheid van de WCH: drs. Marinus van Dintel en Maaïke Doorenbos. Dr. Anya Luscombe verliet eind 2016 de WCH, omdat zij per januari 2017 bestuurslid wordt van het Zeeuws Genootschap. Hugo Schorer, die namens het Genootschap de WCH in portefeuille heeft, wordt per januari voorzitter van het Zeeuws Genootschap. Dr. Anya Luscombe neemt de portefeuille van hem over. Albert Meijer kondigde eind november zijn aftreden als voorzitter WCH aan. In de bijzondere WCH-vergadering van 21 december werd Peter van Druenen gekozen tot voorzitter a.i., een post die hij tot de algemene ledenvergadering, april 2017, bekleedt. De bestuurlijke leemten waren aanleiding om eind november onder de leden van de WCH en het Genootschap een vacature voor nieuwe bestuursaanwas uit te schrijven. Hierop hebben twee personen gereageerd die zijn uitgenodigd voor de WCH-vergadering in februari 2017.

Eind december zijn de WCH-leden geïnformeerd over de gevolgen van de bestuurlijke ontvlechting van de Werkgroep CultuurHistorie en de Zeeuwse Dialecten Vereniging (ZDV) die per januari 2017 een feit is. In dat schrijven werden de toekomstige posities van beide werkgroepen verhelderd, evenals de consequenties voor de leden en hun lidmaatschappen. De ZDV continueert het gemeenschappelijke tijdschrift *Nehalennia* waarmee het voortbestaan van het tijdschrift is geborgd.

Met dank ontving de WCH ook in 2016 provinciale subsidie en een bescheiden bijdrage van het Koninklijk Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen. De eerder genoemde bestuurlijke stagnatie en navenante geringe output, zijn gecommuniceerd met de Provincie. Afsproken is dat getracht wordt het surplus van de provinciale subsidie 2016 door te schuiven naar 2017. In principe zal de werkgroep voor het jaar 2017 eenmalig geen subsidie aanvragen bij de Provincie. De WCH sloot het boekjaar 2016 positief af.

Samenstelling bestuur 2016: drs. Albert Meijer, voorzitter (tot november 2016), drs. Elly Adriaansz, secretaris, prof. dr. Arjan van Dixhoorn, drs. Marinus van Dintel, Maaïke Doorenbos, drs. Peter van Druenen, dr. Anya Luscombe en drs. Hans Nagelkerke, penningmeester.

Werkgroep Geologie

De werkgroep werd 50 jaar geleden opgericht. Dit is gevierd met een goed bezocht symposium in de aula van de bibliotheek van Middelburg met als sprekers: prof. dr. Salomon Kroonenberg, prof. dr. Jelle Reumer en dr. Wim Backhuys. De werkgroep kwam ook met de jubileumuitgave *Zeeuwse Strandfossielen, Fauna Zeelandica in de oertijd* in samenwerking met Het Zeeuwse Landschap onder redactie van Harry Raad en bijdragen van leden van de werkgroep. De oplage bedroeg 500 exemplaren en was binnen 6 weken uitverkocht. Peter de Dreu en Harry Raad hebben ervoor gezorgd dat in juli een herdruk door de Drukkery in Middelburg middels printing on demand is gerealiseerd om aan verdere vraag te kunnen voldoen.

In mei hebben de bestuursleden Herman Nijhuis, Frank Mous en George Simons om persoonlijke reden besloten uit het bestuur te stappen. Daarom werd door de overgebleven bestuursleden Peter de Dreu en Ruud Lie besloten om eind september een bijzondere algemene ledenvergadering uit te schrijven en ook af te treden, zodat er een nieuw bestuur kon worden gekozen. Het nieuwe bestuur is als volgt samengesteld: Harry Raad - voorzitter, Ruud Lie - secretaris, Jan de Quaasteniet - penningmeester, Hester Loeff - lid, Bert Wetsteijn - lid. De oud bestuursleden Peter de Dreu, Frank Mous, George Simons en Herman Nijhuis werden bedankt voor hun werk en jarenlange inzet voor de werkgroep.

Het leden aantal per 1 januari 2017 bedraagt 73. Er zijn 36 kern-leden en 37 *Voluta*-leden.

We hebben de volgende nieuwe leden mogen verwelkomen: Ronald Kooiman als kernlid, Mar Jansse-Breeveld en Jordy van der Beek als *Voluta*-lid. Hans van den Tol is in juli overleden, hij was een trouw bezoeker van onze bijeenkomsten. Twee *Voluta*-leden, J. Lantsheer en R. Huijbrecht, zijn overleden. Drie leden hebben hun lidmaatschap opgezegd.

Het blad *Voluta* is tweemaal uitgekomen en er lopen 7 ruilabonnementen en 1 gratis abonnement met andere verenigingen/instanties. Leden kunnen oude nummers van het tijdschrift tot en met september 2015 downloaden op de website, voor niet-leden zijn de verschenen nummers tot en met februari 2012 beschikbaar.

De bijeenkomsten van de werkgroep werden gehouden in Grandcafé Willem in Middelburg. De bijeenkomsten in Middelburg werden als gewoonlijk weer zeer goed bezocht. De opkomst ligt gemiddeld ruim rond de 20 personen en blijft al jaren constant. Ook enkele buitenstaanders bezochten onze bijeenkomsten. Er is in 2016 geen determinatiedag geweest, mede vanwege de verhuizing van de mollusken collectie in Naturalis en de voorbereiding van de Veldgids over Zeeuwse fossielen.

Bijzondere bijeenkomsten:

Januari Algemene ledenvergadering en interview met Jan de Quaasteniet door Harry Raad.

De volgende onderwerpen werden op de bijeenkomsten behandeld:

Februari Jef de Ceuster, 'Opzoekingen in laat-Miocene afzettingen te Borsbeek bij Antwerpen'.

Maart Jubileumviering.

April Contactavond.

Mei Dick Mol, 'De Noordzee als Schatkamer voor Paleontologie en Archeologie'.

September Bijzondere algemene ledenvergadering en uitwisseling van vakantievondsten en ervaringen door de aanwezigen.

Oktober Bram Langeveld, 'Maasvlakte 2'.

November Klaas Post, 'Fossiele walvissen vissen in de Schelde'.

December Riaan Rijken, Oom Dagoberts Schelpenpakhuis, het Banjaardstrand op Noord-Beveland'.

Excursies e.a. activiteiten:

April	Bezoek aan de Frieslandhoeve van Wim Backhuys te Kerkwerpe op Schouwen.
Mei	Deelname aan de Hollandsche hoevedag van MEC De Bevelanden.
Juli	Twintigste Bottenvistocht op de Westerschelde met de familie Schot.

Commissie tot redactie van het tijdschrift Zeeland

De redactie heeft in totaal vier keer vergaderd; de vergaderingen werden telkens gehouden na het verschijnen van het tijdschrift. In maart 2016 ontviel helaas drs. E.-J. Weterings de redactie. In het juninummer werd hier aandacht aan besteed. Zijn plaats werd na de zomer ingevuld door M.A. Wagenveld-Heeren.

In 2016 verscheen *Zeeland* elk kwartaal volgens het vastgestelde tijdschema. Het blad bevatte elf artikelen en elf bijdragen in de rubriek ‘Schatten’ met gegevens over het rijke bezit van het Genootschap. In totaal verschenen er vijftien boekbesprekingen, waarbij het beleid van de redactie is om in toenemende mate recensenten van buiten de provincie aan te trekken. Zeeland is maar een kleine provincie waar iedereen elkaar kent, en niet op alle terreinen zijn voldoende deskundigen aanwezig.

De inhoud van het blad was voldoende gevarieerd. Om enkele voorbeelden te noemen: er verschenen diverse artikelen over allerlei aspecten van de geschiedenis van Zeeland, in de breedste zin. Zo was er een artikel over de rol van vrouwen in de vroegste geschiedenis van Suriname, ooit een Zeeuwse kolonie. Aandacht werd geschonken aan de Vlaamse activisten die vanaf 1918 Zeeland binnen kwamen en hier hun bijdragen leverden aan de samenleving. Nieuwe planten- en diersoorten kwamen ook naar Zeeland en hun effect op bestaande soorten en het milieu werd beschreven. Ook de geschiedenis van onze duinen en de veranderingen in hun biodiversiteit kreeg aandacht.

Het is gebruikelijk om in het decembernummer poëzie te plaatsen, in combinatie met beeldende kunst. In 2016 is een keuze gemaakt uit de 91 tekeningen met tekst van de kunstenaar Reimond Kimpe, in 1944 in het Middelburgse ziekenhuis vervaardigd, met verwijzingen naar het kerstverhaal: ‘Het kindeke Jezus in Veere’.

Ook het ruilverkeer van publicaties van het Genootschap met andere verenigingen en instellingen levert altijd genoeg kopij op om in elk nummer een belangwekkend artikel te kunnen plaatsten. De resterende pagina’s werden voornamelijk gevuld met nieuws vanuit het Genootschap.

Commissie tot redactie van Archief en Werken

De commissie is in 2016 in totaal drie keer bij elkaar gekomen. In 2016 is aan het bestuur voorgesteld om de jaarverslagen die onderdeel uitmaken van *Archief* qua jaar gelijk te trekken met het jaar waarop het jaarboek betrekking heeft. Het bestuur is hiermee akkoord gegaan. Dit houdt in dat *Archief* 2016 niet alleen de jaarverslagen van 2015 bevat, maar ook van 2016.

In de zomer van 2016 is het *Archief* 2015 verschenen, met daarin bijdragen van J. de la Hayze en drs. A.C. Meijer (over kapitein Jan Vinckaert alias Waterdrincker), dr. Theo van der Meer (over P.J. Meertens) en dr. C. Reinders Folmer-van Prooijen (over de handelsreis van de Jonge Jacob en de Eendracht naar de Caraïbische Zee).

Tevens zijn de voorbereidingen begonnen voor de publicatie van het *Archief* 2016 en is er een selectie gemaakt van mogelijke bijdragen. In 2016 zijn geen publicaties verschenen in de reeks *Werken*. Wel heeft de commissie gewerkt aan verschillende toekomstige uitgaven en heeft zij met verschillende auteurs contact gelegd over mogelijke uitgaven.

Daarnaast is in 2016 een start gemaakt met een jubileumnummer van *Archief* dat in 2019 ter gelegenheid van het 250-jarig bestaan van het Genootschap zal verschijnen. In september 2016 is een Call for Papers naar een groot aantal potentiële auteurs gestuurd. Inmiddels hebben ruim 15 auteurs hebben toegezegd een bijdrage te schrijven. De redactie van het jubileumnummer zal worden gevormd door dr. Francien Petiet, prof. dr. Henk Nellen en prof. dr. Arjan van Dixhoorn, ondersteund door een nog samen te stellen redactieraad die de redactie zal adviseren over de verschillende bijdragen.

Activiteitencommissie

Tijdens het seizoen 2015 – 2016 bestond de Activiteitencommissie uit: Jannie Metselaar-Brussaard, Caesar Hulstaert, Arie van Seters, Bert van Klaveren (voorzitter).

De commissie heeft in die periode vijf keer vergaderd met een frequentie van een keer per twee maanden. In de vergaderingen werd gesproken over onder meer de voortgang van de colleges van het seizoen 2015-2016, het collegeprogramma voor het seizoen 2016 – 2017, een eerste opzet voor een door de commissie te organiseren symposium in het jubileumjaar van het KZGW en een mogelijke aanvulling van de commissie.

Het programma tijdens het genoemde seizoen bestond uit:

Serie I: Hulst als vestingstad & De haven van Hulst. De twee colleges werden in Hulst gehouden in samenwerking met de Oudheidkundige Kring ‘De Vier Ambachten’ te Hulst.

Het was de eerste keer dat de colleges niet in Middelburg maar elders in de provincie werden gehouden. Het bleek in die zin een succes dat het aantal bezoekers groot was, ongeveer 100, terwijl het aantal KZGW-leden beperkt bleef tot minder dan 10.

Serie II: Verrassende zee, veranderende zee. Deze serie kwam tot stand in samenwerking met het Koninklijk Nederlands Instituut voor het Onderzoek der Zee (NIOZ) te Yerseke. Er werden een drietal colleges gegeven door even zoveel wetenschappelijke onderzoekers van het NIOZ. Het aantal bezoekers was per college ongeveer 35.

Serie III: Rechtsstaat. Over ontwikkelingen en veranderingen, over het aanzien van en de grenzen aan de rechtsstaat. De colleges trokken gemiddeld 40 bezoekers.

Als vervolg op de colleges van medewerkers van het NIOZ is getracht een excursie naar het NIOZ in Yerseke te organiseren, met als tweede doel het Watersnoodmuseum in Ouwerkerk. Helaas was de belangstelling daarvoor zodanig dat de excursie is geannuleerd.

Het programma dat is ontwikkeld voor 2016-2017 bestaat uit een drietal lezingen in samenwerking met het Natuurkundig Gezelschap Middelburg en de Stichting Toekomstbeeld der Techniek, met als thema ‘De mens in 2050’ en een drietal lezingen in verband met het muziekfestival ‘Mendelssohn in Zeeland’.

In het kader van het jubileumjaar 2019 heeft de commissie voorgesteld een symposium te houden rond de ‘denker des vaderlands’ die in het voorjaar van 2017 als zodanig wordt benoemd. Er is toestemming gegeven een dergelijk symposium te organiseren. Reeds hebben twee filosofen, woonachtig in Middelburg en Serooskerke, zich bereid verklaard de commissie te willen versterken voor de organisatie van het symposium. Aan het einde van het seizoen 2015-2016 heeft de commissie afscheid genomen van Jannie Metselaar-Brussaard en Caesar Hulstaert. Inmiddels heeft de commissie gelukkig weer versterking gekregen doordat twee nieuwe leden toetraden. De bemensing van de commissie blijft echter een punt van zorg.

Jubileumcommissie

De door de stuurgroep Jubileum (bestaande uit de conservatoren Katie Heyning en Erik van der Doe en de bestuursleden Hugo Schorer en Maarten Steenbeek) ingestelde werkgroepen en commissies hebben in de loop van 2015 met veel enthousiasme hun eerste plannen ontwikkeld. Een aantal van die plannen is in 2016 verder geconcretiseerd en op basis van die plannen heeft het bestuur in zijn vergadering van 15 maart 2016 bedragen toegewezen aan een aantal werkgroepen of projecten. Voorlopig is een bedrag van € 75.000,- gereserveerd voor activiteiten in verband met het Genootschapsjubileum in 2019. Het is de bedoeling nog verder fondsen te werven, omdat met dat bedrag niet alle voorziene of gewenste activiteiten kunnen worden gefinancierd. Uitgangspunt is dat het merendeel van de beschikbare gelden zal worden aangewend voor concrete, tastbare projecten of activiteiten al zal er zeker ook op een feestelijke wijze aandacht worden geschonken aan het 250-jarig bestaan van het Genootschap. Bedragen zijn gereserveerd voor onder meer:

-een concert door de Van Swieten Company met muziek, geschreven rond het oprichtingsjaar van het Genootschap. Zo mogelijk zullen leden van de Van Swieten Company ook workshops barokmuziek geven aan leerlingen van de Zeeuwse Muziekschool;

- een boek over de verzamelingen van het Genootschap dat uitgereikt zal worden aan alle leden;
- een serie artikelen waarin bekende Nederlanders een object uit de verzamelingen bespreken;
- een symposium met en rond de Filosoof des Vaderlands;
- tentoonstellingen in samenwerking met lokale musea in Schouwen-Duiveland, de Bevelanden en Zeeuws Vlaanderen;
- een prijsvraag naar het voorbeeld van de gedurende bijna 100 jaar door het Genootschap uitgeschreven prijsvragen. Men wordt gevraagd een essay te schrijven over een nog nader te bepalen onderwerp; de winnaar wordt beloond met de publicatie van zijn essay en een replica van de oorspronkelijke voor de prijsvragen uitgelopen medailles

Daarnaast zal door het Zeeuws Museum een tentoonstelling worden georganiseerd, zal er een Nederlandstalige jubileumbundel verschijnen in de serie *Archief en Werken* onder redactie van prof. dr. Arjan van Dixhoorn, prof. dr. Henk Nellen en dr. Francien Petiet en er wordt gewerkt aan een Engelstalig boek. De werkgroep jeugd werkt in nauwe samenwerking met het University College Roosevelt specifiek op kinderen en jongeren gerichte plannen uit. Ook wordt gedacht aan een kinderboek.

Jaarverslag Coördinatiecommissie Verzamelingen

De commissie bestond in het verslagjaar uit drs. C.E. Heyning, drs. E.J.M. van der Geest, drs. V. Frenks, P.J. Aarssen, drs. R.M. Rijkse en drs. H.J. Vader.

In 2016 kwam de commissie vijf maal bijeen. De bestuursvergaderingen van het Genootschap werden steeds bijgewoond door een lid van de coördinatiecommissie. De voor- en najaarsvergaderingen van de conservatoren vonden plaats op 5 april en op 7 november 2016, daarnaast werd op 9 januari 2016 een werkbijeenkomst georganiseerd die geheel gewijd was aan de aanvraag ten behoeve van de Wet Behoud Cultuurbezit en het project Collectie Online. H. Loeff werd door de Algemene Ledenvergadering in het voorjaar benoemd tot conservator naturalia. In dezelfde vergadering werden drs. I.H. Vogel-Wessels Boer en F. van Nieulande wegens hun meer dan dertigjarig conservatorschap tot ereleden van het Genootschap benoemd. De bruikleenovereenkomst met de SCEZ werd in 2016 ondertekend.

Op de ALV in december 2015 waren verschillende conservatoren aanwezig om de leden na afloop van de vergadering de gelegenheid te bieden met hen kennis te maken en vragen te stellen. Deze opzet die gepresenteerd werd onder het motto 'Aan tafel met de conservatoren' zorgde indertijd voor een geanimeerde 'tweede helft'. In oktober 2016 werd deze opzet herhaald, maar nu op de buitenplaats Overduin. De middag werd goed bezocht.

In het verslagjaar werd door de commissie uitvoerig gesproken over mogelijke activiteiten in de aanloop naar het 250-jarig jubileum van het Genootschap in 2019 en werd intensief met de conservatoren gediscussieerd over de opzet van een collectiedatabase op de nieuwe website. Aan de rubriek over de verzamelingen in het tijdschrift *Zeeland* werd door de conservatoren bij toerbeurt medewerking verleend. De digitalisering van de handschriftencollectie en het archief van het Zeeuws Genootschap binnen het Metamorfoze-project vormde een punt van aandacht, evenals het reviseren van het Vademecum voor conservatoren. In overleg met de thesaurier van het Genootschap werd een nieuwe aankoopregeling voor de verzamelingen opgesteld, waarbij de bedragen die jaarlijks zonder voorafgaande toestemming mogen worden uitgegeven zijn vastgesteld. Bij het bieden op veilingen is dit met name voor de conservatoren van de Zelandia, de boeken en de handschriften van belang. Zie de verslagen van de conservatoren voor de verschillende aanwinsten die in 2016 aan de collectie konden worden toegevoegd.

Kunst, kunstnijverheid en historische voorwerpen

De conservator drs. C.E. Heyning bericht als volgt:

In het verslagjaar werd verder gewerkt aan een systematische depotcontrole in het Zeeuws Museum. In 2016 werd het schilderijdepot en het grootste deel van het metaaldepot gecontroleerd. Als gevolg hiervan kon een aantal ongenummerde objecten geïdentificeerd en hernummerd worden. In het kader van de komende nieuwe historische opstelling in het Zeeuws Museum werden verschillende eigendommen van het genootschap gerestaureerd. Het betreft onder meer het schilderij van Michiel de Ruyter, de schilderij op perkament van Taiwan, een model van een schip in storm, een chinoiserie commode en een aantal vaandels. Aan verschillende instellingen en personen werden inlichtingen over de collectie verstrekt. Voor de studenten die de colleges van Genootschapsfellow Ad Maas volgden werd een presentatie over de collectie gehouden.

Een besluit omtrent een eventuele consolidatie/restauratie van het grote regentenstuk afkomstig van de Godshuizen door J. Palthe kon nog niet genomen worden.

Aan het eind van het jaar kon een bijzondere aanwinst aan de collectie worden toegevoegd. Een particuliere schenker verblijdde het genootschap met twee zilveren avondmaalsbekers, die in 1769 door de Middelburgse zilversmid Willem Langebeke voor de Grote of Maria Magdalenakerk in Goes gemaakt werden. De avondmaalsbekers zijn toegevoegd aan het bruikleen van het Zeeuws Museum onder inventarisnummer G17-001.

Munten en Penningen

De conservator dr. A.A.J. Scheffers bericht als volgt:

Vanaf dit verslagjaar is naast conservator A.A.J. Scheffers ook K.-J.R. Kerckhaert verantwoordelijk voor de collectie munten en penningen van het Genootschap. Kerckhaert is archeoloog/numismaat en in het werkende leven als archeologisch adviseur verbonden aan de Stichting Cultureel Erfgoed Zeeland. Samen zetten zij zich de komende jaren in om de collectie verder te beschrijven en digitaal toegankelijk te maken voor onderzoekers.

Het Genootschap bezit een bijzondere collectie munten bezit, die door veel onderzoekers geraadpleegd wordt, zo ook het afgelopen jaar. Op 15 juli heeft drs. A. Pol (voormalig medewerker de Stichting Geld- en Bankmuseum) verbonden aan de Universiteit Leiden, de laat-Romeinse/vroegmiddeleeuwse tremisses uit de collectie onderzocht. Het doel was het bepalen van het goudgehalte van de verschillende munten. Pol heeft deze gegevens verzameld in het kader van zijn proefschrift. Terugkoppeling hierover heeft nog niet plaatsgevonden.

Op vrijdag 25 november heeft dr. Pieterjan Deckers van de Vrije Universiteit Brussel enkele sceatta's, twee dirhams en enkele Karolingische denarii van het strand van Domburg, onderzocht met een pXRF-toestel. Dit apparaat onderzoekt de buitenkant van de munten en bepaald op basis daarvan de samenstelling van het metaal. Ook voor dit onderzoek geldt dat nog geen resultaten bekend zijn.

Volkenkundige voorwerpen

De conservatoren drs. F. van der Doe en drs. E.J.M. van der Geest berichten als volgt:

Van 5 februari tot en met 1 mei 2016 organiseerden het Provinciaal Cultuurcentrum Caermersklooster te Gent, het Katholiek Documentatie- en Onderzoekscentrum (KADOC) van de Universiteit van Leuven en het MAS|Museum aan de Stroom te Antwerpen de tentoonstelling 'The Call of the Rockies – Pieter Jan De Smet en de Indiaanse tragedie'. De expositie was te zien in het Caermersklooster in Gent. Het leven van de Vlaamse missionaris pater Pieter Jan De Smet (1801-1873) stond daarbij centraal. Als jezuïet was hij in de negentiende eeuw werkzaam in Noord-Amerika en vooral bij de indianen van het Columbia Plateau en de Great Plains. Hij was getuige van een belangrijke fase in de ontstaansgeschiedenis van de Verenigde Staten van Amerika. De indianen, de oorspronkelijke bevolking, werden van hun woongebieden verdreven en zagen hun levenswijze in een snel tempo verloren gaan. Behalve missionaris was De Smet ook een pleitbezorger voor de indianen en bemiddelde met de Amerikaanse regering. Door de indianen werd hij 'Grote Zwartrok' genoemd. Hij was ook aanwezig bij de vredesconferentie met de Sioux in Fort Rice in 1868. Tijdens zijn, vaak avontuurlijke, reizen en ontmoetingen met verschillende volken schreef hij brieven en hield hij een dagboek bij over zijn belevenissen op de indiaanse prairie. De pater werd begraven op een oud indianenkerkhof in Florissant (Missouri) en later herbegraven te Saint-Louis.

Op de expositie in Gent werden kledingstukken en gebruiksvoorwerpen tentoongesteld van de Zwartvoet- en Salish-indianen uit de verzameling etnografica van het Zeeuws Genootschap. De voorwerpen zijn afkomstig van Meinard Sprenger (1860-1951) die zijn collectie naliet aan het Genootschap. Sprenger woonde aan het einde van de negentiende eeuw in het gebied van de Zwartvoet indianen in het Canadese deel van Great Plains en was zeer geïnteresseerd in hun manier van leven. Hij kocht regelmatig kledingstukken en voorwerpen die zij op dat moment gebruikten.

In het verslagjaar is verder gegaan met het aanvullen en bij elkaar zoeken van gegevens van objecten geschonken in vooral de negentiende eeuw aan de hand van het archief van het genootschap. Er waren dit jaar geen aanwinsten.

Natuurhistorische voorwerpen

De conservator drs. G. R. Heerebout bericht als volgt:

In de loop van het verslagjaar heeft de directeur van het Zeeuws Museum een beleidsnotitie: 'Wetenschapsbeoefening in het Museum' vastgesteld. Hierdoor wordt het werk van de conservatoren van het Genootschap, die werkzaam zijn in het museum, beter ingekaderd.

Opnieuw werd veel tijd besteed aan de inventarisatie van de fossiele zeepokken. Voor een deel waren deze als zodanig verzameld en voor een deel werden deze aangetroffen op fossiele schelpen en ook op fossiele en sub-fossiele botten. Interessant daarbij was dat bij navragen bleek dat bacteriën onder de bodemplaat van de zeepokken het botmateriaal soms kunnen aantasten, waardoor na verlies van de pokken ronde afdrucken op het bot aanwezig zijn. Dit verschijnsel draagt dan weer bij aan de kennis van de tafonomie van fossiele botten. Determinatie van de onderzochte fossiele zeepokken op soort bleek moeizaam, aangezien de sluitklepjes altijd ontbreken. Alleen aan de hand van deze sluitklepjes is een zekere determinatie mogelijk. Desalniettemin is uiteindelijk een aantal fossiele zeepokken toch met een redelijke zekerheid van een soortnaam voorzien.

Het onderzoek naar de schildpadden in de collectie (en naar schildpadden in het algemeen in Zeeland) werd voortgezet. De krantenbankzeeland.nl leverde veel nieuwe gegevens op, ook over het materiaal dat in de collectie aanwezig is. Een publicatie hierover is in voorbereiding. Eind 2016 werd een begin gemaakt met de beschrijving van de xylotheek. Weliswaar bestaat hierover een catalogus met lokale namen, maar om deze lokale namen te herleiden tot de wetenschappelijke namen zal veel tijd vergen. Wellicht is specialistische hulp hierbij nodig. Het kan mogelijk noodzakelijk blijken kleine coupes van de houtmonsters te maken om microscopisch de houtanatomie te kunnen bestuderen. De collectie is aan het eind van de 18e eeuw bijeengebracht en in 1806 aan het Genootschap geschonken. Ongeveer de helft betreft hout uit West-Indië; zulke oude houtcollecties zijn erg zeldzaam.

Niet alleen de natuurhistorische voorwerpen zijn van belang, zeker zo interessant is de context ervan. Waar mogelijk worden gegevens over de schenkers bijeengebracht en, waar over schenkingen in brieven geschreven wordt, worden ook de gegevens in deze brieven vastgelegd. Tenslotte wordt gewerkt aan korte biografieën van eerdere conservatoren. Dr. J.H. Vernhout, conservator Naturalia aan het begin van de 20e eeuw, was een wat mysterieus persoon, waar maar weinig over bekend was. Inmiddels zijn zoveel gegevens bekend geworden dat zijn biografie nu geschreven kan worden.

Natuurhistorische voorwerpen: Collectie Zeezoogdieren en Landzoogdieren

De conservatoren M.E.J. Bosselaers, dr. J.P. Bekker (benoemd in 2014) en H.K. Loeff berichten als volgt:

Het jaar 2016 heeft bij de collectie landzoogdieren in het teken gestaan van het maken van een inventarisatie. Hierbij is gebleken dat het aantal verzamelde objecten bijna 1800 belooft, ruim 780 waren nog niet geregistreerd. De collectie zeezoogdieren omvat meer dan 1600 objecten. De hele collectie is geïnventariseerd en alle stukken zijn opgenomen in een spreadsheet. Er is een koppeling gemaakt met AdLib, het collectie-managementprogramma van het Zeeuws Museum, om te bepalen waar nog eventuele omissies in het systeem zitten. Daarnaast is er archiefonderzoek gedaan om stukken uit de collectie te kunnen koppelen aan vroegere publicaties met betrekking tot de collectie. In dat kader heeft er ook een bezoek plaatsgevonden van Dick Mol, pleistocene zoogdierdeskundige (met name mammoeten) en Bram Langeveld, conservator van het Natuurhistorisch Museum Rotterdam. Dick Mol is door zijn samenwerking met de toenmalige conservatoren Jacques Moraal en André Bil (in het begin jaren 1990) op de hoogte welke stukken in de collectie ooit zijn onderzocht en welke stukken belangrijk zijn. Verder heeft hij gekeken naar een aantal onzekere determinaties. Er komt nog een vervolg op dit bezoek om de grote stukken nog te bekijken.

Douwe Schipper, student van de Roosevelt Academy, heeft onderzoek gedaan naar de historiografie van de laat negentiende eeuwse rassenwetenschappen: 'Challenging "derivative" explanations of scientific racism: the case of dr. J.C. de Man (1818-1909)'. Hiervoor heeft hij met Arjan van Dixhoorn (UCR) en Matthijs Snouck Hurgronje, secretaris van het familie-fonds Hurgronje, een bezoek gebracht aan het depot, met speciale aandacht voor de schedelcollectie van J.C. de Man, de grondlegger van de fossiele bottencollectie en de collectie menselijke schedels.

In december heeft het bestuur van het Genootschap een bezoek gebracht aan het depot van de collectie.

De bottenvistocht op 25 juni 2016 leverde een ruim veertig objecten op die afkomstig waren van walvisachtigen en een rib van een grote zeekoeachtige. Alle stukken zijn gereinigd, ontzilt en gedroogd en zo nodig tevens gelijmd (indien deze gebroken waren) of met lijm bewerkt (ter versteviging).

In het tijdschrift *Zeeland* verscheen in aflevering 2 een beschrijving over mammoetkiezen van J.P. Bekker naar aanleiding van de tijdens de bottenvistocht van 5 juli 2014 opgeviste onderkaak van een mammoet met twee kiezen en het zogenaamde kies-aanlegblok.

Voorts is er een begin gemaakt met het opbergen van de mensschedelcollectie. Tot voor kort lag deze collectie los op de planken in het depot. Hierdoor raakten losse delen, zoals tanden en kiezen, gemakkelijk zoek. Het Zeeuws Museum heeft hoogwaardige plastic zakken verstrekt waar de schedels in verpakt kunnen worden, inclusief losse onderdelen en labels.

Er zijn plannen gemaakt en voorbereidingen getroffen voor onderzoeken die in 2017 plaats kunnen vinden: voortzetting van het archiefonderzoek met betrekking tot de collectie, onderzoek aan de mensschedels d.m.v. osteo-archeologische technieken, onderzoek aan de pleistocene runderen en onderzoek aan de pleistocene paarden.

Natuurhistorische voorwerpen: Onderafdeling Mollusken

De conservator F.A.D. van Nieulande bericht als volgt:

Dit jaar stond voornamelijk in het teken van het 50-jarig jubileum van de Werkgroep Geologie op zaterdag 12 maart 2016, zie ook het jaarverslag van de betreffende werkgroep. De jubileumuitgave *Zeeuwse Strandfossielen, Fauna Zeelandica in de oertijd* bevat beschrijvingen en afbeeldingen van tientallen fossielen uit de collectie van het Genootschap werden hierin beschreven en afgebeeld. De conservator Van Nieuwlande en Frans Frenken hebben een groot deel van de kleine soorten beschreven en in beeld gebracht. De foto's die gemaakt werden in het depot worden bijgewerkt en van een registratienummer voorzien, opdat ze later kunnen worden ingevoerd in de database van het Zeeuws Museum.

De bottenvistocht had dit jaar een feestelijk tintje, voor de twintigste keer werd deze tocht gehouden. Een jubileum waar uitgebreid aandacht werd geschonken aan boord van de ZZ10. De tocht leverde enkele schelpen op voor de collectie. Een aantal versteningen van eerdere vistochten zijn werden ter beschikking gesteld aan het Genootschap en aan de collectie toegevoegd. Deze versteningen zijn belangrijk, omdat zij mede bepalend zijn voor de datering van een aantal belangrijke vondsten van walvisachtigen. Mede door deze versteningen kunnen we de datering redelijk nauwkeurig plaatsen in het midden tot laat mioceen.

Archeologische voorwerpen

De conservator A. Feldbrugge bericht als volgt:

Wim De Clerq, Roland Dreessen en Sven van Haelst kwamen, aansluitend aan hun petrografisch onderzoek van 2015, nogmaals naar het Museumdepot om de laatste fragmenten van de Nehalennia-stenen te bestuderen. Ook heeft De Clerq de stukken aardewerk, die Valster het Genootschap in 1993 schonk, getekend. Er heeft inmiddels een tussenrapportage plaatsgevonden op het geologisch congres 'Roman ornamental stone in North-Western Europe' in het Gallo-Romeinse Museum van Tongeren en op de Romeinen-dag in Amsterdam.

Tim Clerbaut, praktijkassistent aan de Vakgroep Archeologie van de Universiteit van Gent, heeft het Romeins bouwmateriaal in het Zeeuws Museumdepot onderzocht. Het legaat Valster bevat namelijk ook een stapel dakpannen uit Colijnsplaat: tegulae en imbrices. Het rapport zien we tegemoet.

In februari bracht Pieterjan Deckers, postdoctoraal onderzoeker van de Vakgroep Kunstwetenschappen en Archeologie aan de Vrije Universiteit Brussel, alsmede de Deen Torben Trier Christiansen, Museumsinspektør van de gemeente Ålborg, een bezoek aan het depot in de SCEZ om mogelijke Vikinginvloed op de middeleeuwse voorwerpen die op het strand van Domburg - Oostkapelle zijn gevonden te bestuderen. Zie ook het verslag over munten en penningen. Aanvankelijk leken de gewichtjes de enige in hun soort te zijn die buiten de Baltische staten, Scandinavië en de Britse eilanden gevonden waren, maar tijdens

het Sachsencongres in september (zie verder) bleken er ook in Friese collecties zich twee te bevinden. Komend jaar zal over het Zeeuwse hakzilver een publicatie verschijnen. In november is Deckers nogmaals naar Middelburg gekomen om in het kader van het hakzilveronderzoek ook de twee dirhams in onze muntencollectie te scannen. Hij werd hierbij ondersteund door conservator Karel-Jan Kerckhaert. Masterstudente Rone Fillet kwam bij deze gelegenheid met Deckers mee om metalen onderdelen van paardentuigage in de depots van zowel het Zeeuws Museum als de SCEZ te bestuderen.

Door contacten met het museum van Châtillon-sur-Seine en M. Feugère van de universiteit van Lyon (Frankrijk) is de herkomst en datering van een Schouwse fibula uit de collectie Hubregtse nader gespecificeerd. Dit vrij unieke model mantelspeld blijkt vroeg-Romeins te zijn en is afkomstig uit een atelier in het dal van de Saone. Het type wordt vooral aangetroffen in Bourgondië, Zwitserland en Zuid-Duitsland. Eerder is er ook een in Engeland gevonden die, net als het Schouwse exemplaar, verder van huis is geraakt. De fibula is opgenomen in de open-source database van Feugère: <http://artefacts.mom.fr/fr/home.php>.

Op 19 september kwamen 75 archeologen en conservatoren de middeleeuwse vondsten van Domburg-Badstraat en het strand van Domburg-Oostkapelle bestuderen. Het gezelschap van Duitsers, Belgen, Nederlanders, Scandinaviërs en Britten hield hun meerdaags symposium dit jaar in Antwerpen. Archeologisch adviseur Robert van Dierendonk van de SCEZ organiseerde in dat kader een dagexcursie naar enkele plaatsen met een rijke middeleeuwse geschiedenis op Walcheren en Schouwen-Duiveland.

-Op 15 oktober organiseerde de SCEZ samen met alle archeologische instanties van Zeeland de Zeeuwse versie van de Dag van de Archeologie. Er waren twee vitrines met vondsten van het strand Domburg-Oostkapelle te zien. Op een van de wanden werden oude foto's van vindplaatsen en archeologische vondsten uit de Genootschapscollectie geprojecteerd. Leida Goldschmit-Wielinga gaf op uitnodiging van de conservator aan de hand van door haar gemaakte tekeningen uitleg over het nut van het tekenen van archeologische vondsten. De conservator gaf in de strobalen-arena in de grote garage een 10-minutenlezing over het hakzilver in de collectie.

De conservator is dit jaar enkele malen in het archief van het RMO in Leiden geweest en in het Noord-Hollands archief in Haarlem om onderzoek te doen naar Zeeuwse archeologische gegevens in de archieven van het RMO en de KNAW, met name naar correspondentie van- en over J.C. Frederiks die in 1866 de tekeningen van de nederzetting en grafvelden op het strand Domburg-Oostkapelle maakte. Volgens diverse brieven en berichtjes zou Frederiks ook een verhandeling hebben geschreven; die is helaas niet gevonden.

Vanaf november werkt Niek van Eck, vierdejaars student aan de Saxion Hogeschool in Deventer, voor zijn afstudeeronderzoek de aardewerkvondsten van het strand Domburg-Oostkapelle uit.

Tussen alle evenementen door blijft de conservator bezig met het inventariseren en registreren van de collectie in Excel, daarbij een dag in de week geholpen door Gemma van der Hoogte, die alles dat opmerkelijk is fotografeert.

Muziekinstrumenten

De conservator Jos Vogel bericht als volgt:

In het jaar 2016 zijn geen grote veranderingen in de collectie muziekinstrumenten geweest. Vanwege de restauratie van het stadhuis te Veere kon het van der Weele-orgel (1832) daar op dat moment (2015) niet blijven. Het orgel is door orgelmaker René Nijse overgebracht naar zijn werkplaats te Oud-Sabbinge. Nijse zal het orgel speelklaar maken; voor een nieuwe, mogelijk definitieve plaats van het orgel lijkt een goede oplossing in zicht te zijn.

Handschriften

De conservator drs. R.M. Rijkse bericht als volgt:

Het jaar 2016 stond geheel in het teken van Metamorfoze, het nationale programma voor het behoud van papieren erfgoed. In dit kader worden het archief en de handschriftencollectie van het Genootschap gedigitaliseerd. Er is een uitgebreid projectplan geschreven, met een

projectplanning en begroting, inclusief talrijke bijbehorende documenten. Deze taak werd voor het overgrote deel uitgevoerd door het Zeeuws Archief als aanvrager en uitvoerder van het project, in samenspraak met het Genootschap en ZB|Planbureau en Bibliotheek van Zeeland. Dit projectplan werd in maart goedgekeurd door Metamorfoze en kon een begin worden gemaakt met het werk.

Om te beginnen moest de laatste onbeschreven schenking (de collectie Schepman) in kaart gebracht worden om meegenomen te kunnen worden in het project. In totaal zijn nu alle achterstallige schenkingen in kaart gebracht en in Vubis gezet met handschriftnummer en een beschrijving zodat aan alle voorwaarden voor Metamorfoze is voldaan.

Op 10 mei zijn de eerste 5.000 handschriften overgebracht naar het Zeeuws Archief. Daar kon toen het voorbereiden (doornemen, nummeren, alle onregelmatigheden in grootte, dun papier, afwijkend formaat etc. noteren op een instructielijst voor de fotografen, het constateren van allerlei onregelmatigheden in Vubis of op de enveloppen van de handschriften die leiden tot wijzigingen/aanpassingen in Vubis, het aanmaken van een barcode) een aanvang nemen. Eveneens werd de eerstelijnsconservering (het aan één kant open snijden van de enveloppen om te voorkomen dat er schade ontstaat aan de documenten, droogreinigen, vlakken, ezelsoren terugvouwen, scheuren repareren, vastzetten van losliggende katernen etc. en alle handelingen die nodig zijn voor de leesbaarheid bij digitalisering) ter hand genomen. De opgemaakte projectselectielijst werd door Metamorfoze goedgekeurd en de daadwerkelijke digitalisering startte in juli. De fotografen maakten zo'n 1.600 opnamen per dag. In november werden de digitale bestanden geleverd en kon de inhoudelijke controle van de scans beginnen door het Zeeuws Archief en daarna volgde de technische goedkeuring van de scans door Metamorfoze. Tevens werd gestart met de herverpakking van de handschriften in twee formaat dozen, omdat grotere gevouwen documenten gevlaakt zijn voor digitalisering en het voor het materiaal niet wenselijk is deze weer terug te vouwen. Dit hele proces werd voltooid in december en zodoende was de eerste zending voor de Kerst weer veilig terug in de kluis van de Zeeuwse Bibliotheek.

De eigendomskenmerken van het Genootschap bleken echter voor een heel groot deel niet aangebracht in de documenten na nummer 5.000, maar ook die van de Zeeuwse Bibliotheek ontbraken veelal. De nummers 1-5.000 waren, zoals was gebleken uit steekproeven, voor meer dan 95% eigendom van het Genootschap, maar uit de resterende ruim 3.000 handschriften was dat niet op te maken. Voor een goede lijst voor Metamorfoze was dat wel een vereiste. Alle resterende nummers moesten stuk voor stuk worden bekeken. Met behulp van oude aantekeningen, lijsten en (onvolledige) fiches werd geprobeerd te bepalen wat wel of niet tot het Genootschap behoorde. In een aantal gevallen moest op inhoudelijke gronden hierover worden beslist. Ook kwamen er nog enkele belangrijke stukken boven water die in het Zeeuws Museum en het Zeeuws Archief lagen en alsnog meegenomen konden worden binnen dit project. Zoals het er nu naar uitziet zal ook het volgend jaar in het teken staan van Metamorfoze, de tweede zending gaat in januari 2017 naar het Zeeuws Archief en de eindfase is nog steeds voorzien voor eind 2018. Ook de voorbereidingen voor de digitalisering van het Genootschapsarchief, berustend in het Zeeuws Archief, zijn in gang gezet evenals het aanmaken van een projectselectielijst voor Metamorfoze.

De conservator is een kijkje gaan nemen in het Zeeuws Archief om de verschillende Metamorfoze-activiteiten met eigen ogen te aanschouwen. Hij spreekt zijn waardering uit voor de plezierige samenwerking in deze met José de Bree, medewerkster begeleiding digitalisering Zeeuws Archief en als het ware uitvoerend 'opperhoofd', Liesbeth van der Geest-van der Doe, tot voor een paar jaar geleden werkzaam bij de Zeeuwse Bibliotheek met veel kennis van zaken wat betreft de handschriftencollectie en dientengevolge ingehuurd door het Zeeuws Archief voor de duur van dit project, en Marinus Bierens, de huidige conservator Oud Bezit van de Zeeuwse Bibliotheek.

Met betrekking tot de collectie meldt de conservator dat er in 2016 geen schenkingen noch aankopen te vermelden zijn. De tweejaarlijkse bijeenkomsten tussen de conservatoren Boeken en Handschriften van het Genootschap en de conservator Oud Bezit van de Zeeuwse

Bibliotheek zijn stopgezet wegens drukke werkzaamheden van de nu enig overgebleven conservator.

Boeken

De conservator Paul Aarssen bericht als volgt:

In het afgelopen jaar kon de controle van de verzameling pamfletten tot 1795 worden afgerond. Alle pamfletten in eigendom van het Genootschap hebben nu de aanduiding 'Z' in het catalogussysteem gekregen. Vervolgens werden ook alle dubbele exemplaren nagekeken, omdat daar ook exemplaren van het Genootschap bij waren (niet dubbel voor het Genootschap). Met de Zeeuwse Bibliotheek moet nog worden overlegd wat daarmee gaat gebeuren: alsnog beschrijven en opnemen in de catalogus of afzonderlijk bewaren.

Ondertussen is ook een begin gemaakt met de controle van de pamfletten na 1795. Het aantal dat daarin wordt aangetroffen van het Genootschap is erg klein.

Ook werd weer een aantal boeken bekeken en is geprobeerd een link te leggen met archiefstukken, zoals ingekomen brieven of notulen van vergaderingen. Dit levert vaak interessante gegevens op. De fysieke staat van met name de oudste collectie baart de conservator de nodige zorgen. Een gedeelte is dringend aan restauratie toe.

Eén boekwerkje kon dit jaar met de opbrengst van een verkoop van dubbele boeken uit schenkingen worden gerestaureerd. Het betreft de *Kerkeordonantie voor de Christelyke evangelische gemeente, welke, volgens de Augsbursche geloofsbelydenissen, vergaadert te Middelburgh in Zeelant [...]*, uitgegeven in 1734. Voor de opbrengst van een tweede boekverkoop wordt nog een te restaureren exemplaar gezocht.

Door schenkingen kon de verzameling weer worden uitgebreid. Van prof. A. Moorman te Amsterdam ontving het Genootschap een grote verzameling Zeeuwse topografie en sociale geografie. In overleg met de schenker werd een aantal werken over de watersnood 1953 overgedragen aan het Watersnoodmuseum in Ouwerkerk. Via het bestuur werd van mr. W. Dutilh te Aardenhout een drietal deeltjes uit de reeks *Zeeland in Bewogen Dagen* ontvangen. Daarmee is deze reeks nu compleet. Van Mevrouw Dhert uit Middelburg werd een aantal brochures en boeken over geologie ontvangen. De heer E. Hartingsveldt te Middelburg schonk een tiental werken over Zuid-Beveland uit de nalatenschap van zijn vader. Met alle schenkers werd overeengekomen dat boeken die niet worden opgenomen, omdat ze al in de verzameling aanwezig zijn of daar in niet passen aan andere Zeeuwse instellingen mogen worden overgedragen of mogen worden verkocht ten bate van de collecties van het Genootschap.

De deelname aan 'Met de conservatoren aan tafel' leverde geen spectaculaire verrassingen op. Wel was er de nodige belangstelling en er kon een aantal contacten worden gelegd.

Historisch-topografische Atlas Zelandia Illustrata

De conservatoren drs. D. de Vries, drs. I.H. Vogel-Wessels Boer en drs. V. Frenks berichten als volgt:

Dit jaar is een poging gedaan de genootschapsagenda nieuw leven in te blazen. Het Paard van Troje uit Goes heeft de agenda uitgegeven. Daarnaast heeft de uitgever een kalender gemaakt met afbeeldingen uit de *Zelandia Illustrata*. De agenda had als onderwerp streekdrachten, de kalender landschappen. Het succes was matig. Via het Genootschap is nauwelijks iets verkocht, wel via de boekwinkels. Vooral de kalender was daar succesvol. De uitgever zou door willen gaan met de kalender.

Veel werk is gestoken in de standplaatscontrole van de aanwinsten en de supplementen. Die controle wordt begin 2017 afgerond.

De leden van de beheerscommissie van *Zelandia Illustrata* zijn eenmaal bij elkaar geweest. De najaarsbijeenkomst is verschoven naar 2017 in verband met de verhuizing van Dick de Vries. Er is regelmatig overleg geweest met verschillende medewerkers van het Zeeuws Archief, in het bijzonder over de verdwenen afbeeldingen. De tekening van Perkois is terecht. De tekening die nog zoek is, is nummer ZI, IV- 1124, Marinus de Vos (1827-1922), veerman van

't overzetveer Loskade te Middelburg. Het betreft een houtskooltekening door Marie Evers-Keg.

Er zijn in 2016 geen aankopen gedaan, wel zijn er schenkingen geweest. De erven J.C.P. Boender schonken 11 foto's gemaakt door de fotograaf Carl Bauer. De schenking werd echter al gedaan in 2015, maar is niet vermeld in het jaarverslag 2015.

De volgende aanvragen van musea voor tentoonstelling zijn gehonoreerd: Dordrechts museum, Schotse huizen Veere, Zeeuws Museum, Museum het Bolwerk in IJzendijke, Nationaal Archief Den Haag, Groeningemuseum Brugge, MAS Antwerpen.

De afbeeldingen uit de Zelandia Illustrata worden goed gebruikt voor publicaties en tentoonstellingen. De conservatoren van het Genootschap hebben daar adviezen over gegeven en hulp bij geboden. Hieronder een overzicht van het aantal raadplegingen in 2016 via de website:

294 ZI deel I (Kaarten en plattegronden), 16e-20e eeuw	6.558
295 ZI deel II (Topografische prenten en tekeningen), 16e-20e eeuw	10.161
296 ZI deel III (Historie en leven), 16e-20e eeuw	8.380
297 ZI deel IV (Portretten en personalia), 16e-20e eeuw	5.548
298 ZI Aanwinsten, 16e-20e eeuw	7.905

Fysieke uitleningen:

Toegang 294 - 39

Toegang 295 - 23

Toegang 296 - 23

Toegang 297 - 5

Toegang 298 - 3

Ruilverkeer

De conservator G.G. Trimpe Burger-Mekking bericht als volgt:

Het is bijzonder jammer dat ruilpartners – zowel in het buitenland als in Nederland – het steeds meer laten afweten. De voornaamste redenen zijn de hoge verzendkosten, het alleen nog digitaal publiceren of het domweg bezuinigen. Verschillende in gebreke blijvende partners zijn het afgelopen jaar weer schriftelijk benaderd, helaas wordt dikwijls geen antwoord ontvangen. De samenwerking met de Zeeuwse Bibliotheek verloopt zonder moeilijkheden, zo nodig is er overleg. De 'ijzeren stock', die door de conservator ruilverkeer wordt verzorgd, is aangevuld met vijf exemplaren van elke uitgave van het Genootschap in 2015. In het tijdschrift Zeeland is weer in elke aflevering een kleine selectie van ontvangen publicaties gegeven.